ГОД. III. 3. СЕПТЕМВРИ 1927. БРОЙ 55

СВОБОДА ИЛИ СМЪРТЪ

В. М. Р. О.

РЕВОЛЮЦИОНЕНЪ ЛИСТЪ

ВЪ ПЕРСПЕКТИВАТА НА ИСТОРИЯТА

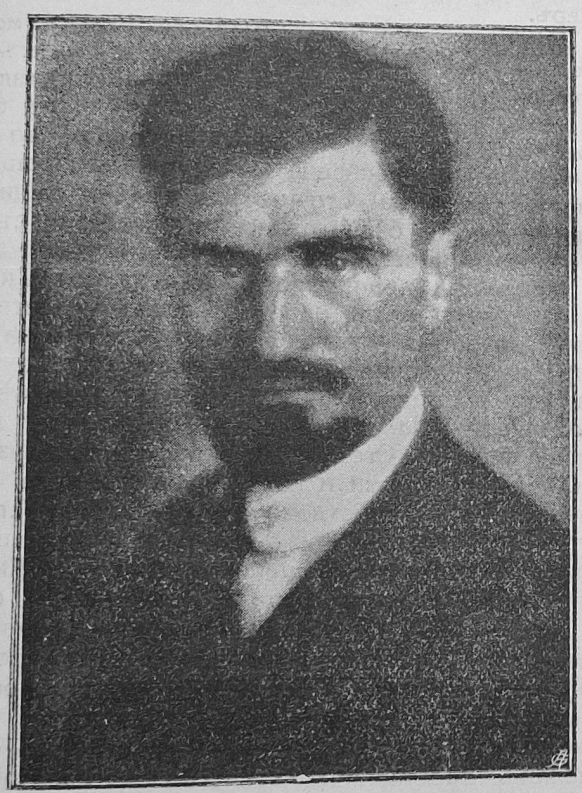

Тодоръ Александровъ зае своето мѣсто между голѣмитѣ имена въ нашето освобдително движение. По беззаветната си преданость къмъ дѣлото на Македония, по себеотрицание, смѣлость, твърдость и упоритость, непознаващи колебание и още помалко отчаяние, Тодоръ е равенъ съ Гоце, Даме. Ала нему се падна въ дѣлъ да работи въ времена по-трудни, съ по-сложна подготовка на Македонския въпросъ. Наистина, Даме, Гоце, Пере имаше да се справятъ съ мжчнотиитѣ на всѣко революционно, бунтовническо начало у единъ народъ съ робски духъ, насажданъ съ вѣкове, тѣ трѣбваше да надвиятъ контроагитацията срѣдъ сжщия народъ отъ страна на владици, свещеници, чорбаджии и нѣкои учители. Млади, безъ име, безъ авторитетъ, разполагащи само съ своя животъ и безграничната вѣра въ успѣха на опасното имъ начинание, Пере, Гоце, Даме трѣбваше да положатъ много трудъ, за да спечелятъ за своята идея интелигенцията и народната маса, ала това бѣ въ първитѣ четири-петь години на тѣхната дѣятелность. Следъ това апостолитѣ се умножиха, привърженицитѣ на революцията станаха хиляди, бунтовническия духъ пламна въ душитѣ на голѣмото мнозинство и движението растѣше вече стихийно, обзето отъ опиянението на единъ романтиченъ идеализъмъ, какъвто народитѣ преживѣватъ само веднажъ въ битието си. Гоце загина въ вихъра на борбата предъ изгледа на една сигурна международна намѣса, Пере и Даме преживѣха Илинденското възстание, което не донесе автономията на Македония, но което предизвика Мюрцщегскитѣ реформи, които въ процеса на новитѣ борби, водѣха къмъ автономията.

На Тодоръ Александровъ се падна да води освободителното движение при по-мжчни условия. Следъ като младотурската революция смъкна четитѣ отъ планинитѣ или отъ скривалищата имъ въ селата; следъ като реформиранитѣ органи си заминаха и вмѣшателството на Европа въ вжтрешнитѣ работи на Турция относно Македония престана, не лесно бѣше да се поведе революционна борба при настжпилата резигнация и при разколебанитѣ духове. Тодоръ Александровъ я поведе и не безъ успѣхъ: съ по-малко борчески сили, той постигна голѣми ефекти. Този пжть намѣсата, и то военна, дойде отъ страна на балканскитѣ държави. Още въ началото на войната, обаче, Тодоръ и неговитѣ приятели по идея бѣха поставени предъ страшната дилема: да оставятъ сега всецѣло освобождението на Македония въ ржцетѣ на българското правителство, представляващо мнозинството отъ българитѣ, хвърлили ли се въ неравенъ бой за поробенитѣ сънародници; да се опълчатъ ли противъ него, виждайки призрака на дѣлежа на Македония?

Тодоръ и съветницитѣ му взеха едничкото политически и психологически възможно решение: предупредиха българския царь и неговото правителство съ единъ меморандумъ, смисъла на който бѣ — да се изостави мисъльта за присъединение, да се действува за автономията, за да се избѣгне дѣлежа, който бѣ вече станалъ фактически и който

предстоеше да се утвърди и юридически. Не е вина на Тодора, че не бѣ чутъ...

Стана най-страшното, най-лошото: Македония бѣ подѣлена. Александровъ и другаритѣ му застанаха на поста си и отпочнаха борба срещу новитѣ поробители. Ала скоро избухна общоевропейската война. България бѣ длъжна да изправи грешката на своитѣ предишни правителства отъ Балканската и Междусъюзнишката войни. България трѣбваше да изгони гърцитѣ и сърбитѣ отъ отечеството ни, които по вина на нейни държавници се бѣха залостили тамъ. Организацията, македонското население ще помага съ всичкитѣ си сили за това. Тази бѣше новата позиция. Не е виновенъ Александровъ, че българо-германскитѣ войски не зеха Солунъ въ началото на войната, а спрѣха при Дойранъ, нито за пробива при Добро Поле въ края на войната...

Последната катастрофа бѣ по-страшна отъ първата. Александровъ трѣбваше да се бори сега съ най-страшния врагъ въ едно освободително движение: отчаянието, поражението и придружаващитѣ ги падения и мерзости. И този врагъ бѣ битъ, както въ македонскитѣ срѣди, така и въ срѣдитѣ на свободна България, пакъ отъ самоотверженостьта и желѣзната воля на Тодора. Организацията бѣ възобновена и Македонскиятъ въпросъ излѣзе изново на сцената за да не слѣзе вече отъ нея до окончателното и справедливо разрешение — автономия на Македония въ нейнитѣ географски граници съ кореннитѣ й жители, безъ пришелцитѣ въ нея.

Г. Баждаровъ

КИРИЛЪ ГРИГОРОВЪ

Кирилъ отсѣче главата на македонската измѣна тамъ, дето тя се считаше напълно спокойна — въ обятията на сърбитѣ; той спаси народа си отъ срамъ и затова, макаръ да бѣ най-младия измежду героитѣ, които В. М. Р. О. излѫчи въ последнитѣ години, името му е произнасяно отъ всѣки македонецъ съ предълбоко благоговѣние.

Подвигътъ на Кирилъ е свързанъ съ ренегата Стоянъ Мишевъ, който, като водачъ на разбойническото „удружение против бугарских комита," издържано отъ сръбската власть въ Македония, бѣше получилъ неограничена власть, за да денационализира населението на щипската область, използувайки за тая цель средствата на една крайна безчовѣчность. Това явление смути душата на Македония и обиди гордостьта й. Така Стоянъ Мишевъ израстна въ очитѣ на нашия народъ като чутовенъ измѣнникъ, а неговиятъ екзекуторъ отрано още почна да се рисува смѣлъ и великъ. Народътъ знае, че всѣко зло неминуемо ще бѫде побѣдено; въпросъ е само на време. Спасителя дойде и той бѣ Кирилъ Григоровъ. Неговиятъ мѫжественъ ударъ зачуди и възхити всички. Но за самия него той бѣ твърде лесна стѫпка: Кирилъ бѣ решилъ да умре и съ това всички пречки бѣха преодолѣни. „Струва ми се, че петь души да сѫ, ще га поваля единъ следъ другъ", шепнеше усмихнатъ нашия герой. Тѣзи думи биха били взети на шега, ако се сѫдѣше по външностьта на Кирила. Невинния, кротъкъ погледъ, милата постоянна усмивка и цѣлата му младенческа осанка наумѣваха по-скоро неоформената воля на дете, което, оставено само на себе си, едва ли би могло да се справи даже съ една твърде обикновена житейска грижа. Въ сѫщность, той обладаваше рѣдъкъ характеръ.

Нѣколко пѫти презъ 1924 год. Кирилъ молѣше единъ свой съгражданинъ да бѫде приетъ въ Революционната организация и да му се възложи рискована мисия. Желанието му най-после биде задоволено. Кирилъ Григоровъ постѫпва като прислужникъ въ едно кафене въ Щипъ, намираще се близо до дома на Стоянъ Мишевъ; и бащината кѫща на Кирила бѣше сѫщо въ съседство съ жилището на Мишева.

Протичатъ два и половина месеца, презъ които Кирилъ е цѣлъ подъ напрежението на своята замисъль, но продължава акуратно да служи на господаря си въ кафенето. Въ редоветѣ, които писа презъ туй време до свой другарь, дишаше вѣра и решителность. На 30 декември 1924 год., къмъ 12 ч. на пладне, Стоянъ Мишевъ биде поваленъ съ нѣколко куршуми и издъхна моментално. Впечатлението отъ убийството бѣше грамадно; страшна тревога обзе сръбскитѣ власти. По всички посоки се разтичаха полицаи и войска, но Кирилъ благополучно напусна града. За злощастие следъ нѣколко дни (8.I. 925 г.) той неочаквано се изпречва предъ окото на мизеренъ шпионинъ. Въ село Костинъ-Долъ, Кочанско, Стоилъ Шанкевъ го обадилъ на намиращитѣ се тамъ сръбски стражари. Въоръжението на Кирила се е състояло само отъ единъ пистолетъ. Заобиколенъ отъ стражаритѣ, той обръща револвера къмъ тѣхъ и изстрѣлва всички патрони. Предавайки се на полицаитѣ, съобщава имъ, че той е атентатора на Стоянъ Мишева. Пратенъ бѣ въ Щипския затворъ, окованъ въ вериги и подлаганъ на жестоки изстезания. Така прекара осемь месеци, лишенъ отъ всѣка връзка съ приятели. Спокойствието и бодростьта, обаче, не го напускатъ нито за моментъ. Следъ като бѣ вече осѫденъ на смъртъ, той изработва въ затвора едни скромни броенички и успѣ да ги препрати за споменъ на другаря си, когото бѣ молилъ да бѫде приетъ въ организацията и да му се възложи рискована задача. Това нагледъ невинно обстоятелство красноречиво говори за духа на Кирила, а главно за неговата вѣра въ народната борба, която ще възтържествува надъ всички врагове. До като бѣ затворенъ още, Кирилъ можа да научи, че и неговиятъ предатель Стоилъ Шанкевъ е екзекути-

ранъ отъ В. М. Р. О. предъ собствения му домъ въ с. Костинъ-Долъ.

Една черта се хвърляше въ очи у Кирила — спокойната му упоритость. Ако той си имаше мнѣние за нѣщо и нѣкой се опиташе да го разубѣди, той нѣмаше да спори съ него, нито да се гнѣви; ще го погледне само усмихнатъ, но непоколебимъ, като да му казва, че напразно си губи времето да го разубѣждава. Тая му особеность сж запомнили другари. Съчетана съ рѣдката му смелость и кристалния идеализъмъ, тази черта е задържала върху устнитѣ му чудна усмивка и въ оня мигъ, когато на 30 августъ 1925 г. сръбскитѣ палачи насочиха срещу крѣхкитѣ му гърди дулата на своитѣ пушки.

Личнитѣ му качества и величието на македонската кауза помогнаха на Кирилъ Григорова да извърши своя подвигъ, а залпътъ на палачитѣ завърши въ лицето на 21 годишния младежъ образа не само на героя, а и на святия народенъ мжченикъ.

Радко Дѣяновъ

Голѣмата нѣкога турска империя не можа да убие борческия духъ на македонското население, нито да унищожи ВМРО, макаръ на времето да употрѣби за тая целъ всички възможни средства. Велика Британия сжщо не можа да удуши желанието на ирландцитѣ да живѣятъ автономно, а ги удовлетвори.

Това, което се указа невъзможно за великани, смѣшно е да се напжватъ да го правятъ джуджета.

Т. Александровъ

Василъ Диамандиевъ Ихчиевъ—Васката

„. . . . Ставай!“

Стреснати отъ неочакваната заповѣдь на войводата, ние се приготвихме за новъ походъ. Войводата вървѣше напредъ и ние го следвахме. Бързо задъ насъ се заредиха височинитѣ. Слънцето се зададе отъ истокъ и лжчитѣ му, които прозираха презъ многобройнитѣ листи, галеха челата ни. А татъкъ долу, въ политѣ на планината, лжкатуши мжтния Вардаръ. Той ни праща привѣти отъ Вемлесъ, градътъ на Весовъ, Кушевъ и на много млади и стари революционери, що геройски паднаха въ кървавата борба за свободата на Македония. Вардаръ негодува отъ новото тъмно робство.

Васката, подпренъ на стария пънъ, гледайки далечнитѣ простори на Вардара, тихо промълви:

— О, клета моя родино. . .

Отъ доле, далечъ подъ балкана, дочухме пѣсень. Млада овчарка пасѣше стадото си, гласа й долиташе до насъ, а съ него и тжгата на младото девойче.

То пѣе и нарежда тъй мило и жаловито, сякашъ знае, че хей тамъ горе, на балкана, е застаналъ на почивка стариятъ войвода М. Ш.. Васката, подпренъ на пушката си, слушаше младата овчарка и искаше му се да прехвъркне и да целуне малкото чедо на измжчената родина.

* * *

Обѣдъ е.

Небето е потжнало въ пари. Поради горещината едвамъ се диша. Четницитѣ се приготовляватъ за обѣдъ. Войводитѣ на нѣколко пжти се съвещаваха, а ние, скрити подъ сѣнкитѣ, очаквахме съ нетърпение да се зададе изпратениятъ за вода другарь.

Часътъ е 5 сл. пл. Жегата е голѣма и нетърпима. Облаци закриха слънцето и хладината бързо ни обхваща.

По-късно слънцето се спуска бавно къмъ К. Войводата заповѣдва да бждемъ готови за походъ. Ние се събрахме около него и заехме мѣстата си. Войводата К-въ вървеше напредъ. Следъ него вървѣхме ние. Всички сме съ скжтани пелерини. Изключение прави само Васката: той бѣ разперилъ върху раменетѣ си пелерината и следваше мълчеливо войводата М. Ш.

Движимъ се единъ следъ други по тѣсна пжтека. Месечината се показа на истокъ и освети силуетитѣ ни. Дочу се кучешки лай и звънци на прибиращитѣ се стада, а мощния викъ на овчаря ни стрѣскаше отъ време на време.

Навлизаме въ висока папрать, изкачваме се следъ това нагоре, слизаме пакъ надолу и така продължихме пжтя си, до дето навлѣзохме въ мѣстностьта „*Лакавица*“. Тукъ, на нѣколко само крачки отъ насъ, въ нощната тъмнина, близко до единъ малъкъ хребетъ, нѣколцина шумадийски „герои“ очакваха своята жертва. Часътъ е 10 и 25 минути вечерьта.

Отъ хребета се чу пушеченъ гръмъ, следъ него послѣдваха други и нѣколко залпа се отпавиха по насъ. Близката гора заехтѣ. Всички залѣгнахме и сжщевременно отговорихме съ по нѣколко залпа.

Войводата К-въ изкумандува:

— На ножъ, момчета!

И командата на войводата се понесе отъ нѣколко гърла. Изплашенитѣ шумадийци започнаха да бѣгатъ къмъ близкото село. Стрелбата утихна. Войводата М. Ш. заповѣда всички да заемемъ местата си. При провѣрката се указа, че липсватъ нѣколцина другари. На нѣколко крачки отъ насъ чухме болезнениятъ викъ на Васката. Единъ отъ четницитѣ завчасъ се притече къмъ мѣстото, следъ него като вихъръ се понесе и войводата М. Ш.. Останалитѣ четници заеха наново позиция и очаквахме пристигането на другаритѣ, които бѣха отишли да видятъ тежко ранения Васко. Войводата М. Ш. се върна при насъ съ облени отъ кръвь ржце и пребледнѣлъ едва можа да изрече:

— Васко умира. . .

Едри капки сълзи затекоха по мургавото и изгорѣло лице на войводата; той заплака. И имаше

защо да плаче. Той плачеше за нераздѣлния си младъ и енергиченъ секретарь, когото обичаше като свое дете.

Той плачеше, а ние хвърлихме последенъ погледъ къмъ тоя самоотверженъ синъ на Македония, и съ наведени глави и свалени шапки, се простихме за винаги съ него.

* * *

Две години изминаха отъ какъ се отдѣли за винаги отъ флангата на македонскитѣ революционери и тоя младъ и многообщаващъ синъ на Македония.

Обичанъ отъ всички свои другари, той бѣ носитель на голѣмъ идеализъмъ. И никой никога, който го е виждалъ, слушалъ и говорилъ поне веднажъ съ него, не може да забрави милия образъ на скромниятъ революционеръ.

Неговото име се носи въ сърцата на всички роби въ подножието на „*Лакавица*“и то обнадеждва и подкрепя тия, за които той даде своя животъ. Враговетѣ на нашата родина убиха отъ засада човѣка съ гълѫбовата душа.

Нека скѫпия споменъ за него буди въ душитѣ и сърдцата ни бодрость, самоотверженость и вѣра въ побѣдата на нашето свето дѣло, за което той загина.

Така, ние, неговитѣ бойни другари, ще почетемъ неговата пameть и тая на хилядитѣ знайни и незнайни борци, паднали за свободата на Македония.

Поклонъ предъ скѫпия, самотенъ гробъ.

24, VIII. 1927 год.

Кр. Веч.

Нека се запомни добре, че отъ момента, когато едно лице нарами пушката и се предава на работа за освобождението на брата-робъ, то престава вече да принадлежи на себе си, става апостолъ-светецъ и трѣбва да се стреми съ всички сили да се прероди, за да отговори на това високо призвание.

Т. Александровъ

---

31 АВГУСТЪ

Една потресна весть ни донесе преди три години последния день на августъ: „Тодоръ Александровъ убитъ!“

Всѣки, който чуваше тия три думи оставаше смаянъ и смутенъ, изправенъ като чели предъ страшната отговорность на свое собствено тежко прегрѣшение. Страшни бѣха думитѣ и трагиченъ бѣше смисъла имъ. И никой не искаше да повѣрва, че Македония се е лишила отъ него, голѣмия човѣкъ, крепката вѣра, огненото сърце на цѣлъ народъ.

Отъ тъмни небеса още по-тъменъ вихъръ прошумѣ надъ разрастналия македонски дѫбъ и прекърши най-голѣмия му клонъ. Зажалиха съ неизказани жалби всички листа, скрѣбь засѣни синьото небе надъ него. Необикновено страхотно бѣ нея нощь, защото една ярка звезда, която дотогава блестѣше презъ всички бурни нощи на тъмния македонски небосклонъ, угасна; защото една вдъхновена душа, широко отзивчива къмъ народнитѣ болки и купнежи, ни остави навѣки; защото най-сетне една исполинска воля, способна да преодолѣе и пречупи всички срещнати препятствия по своя стръменъ пѫть, престана да осѫществява неотменимитѣ си решения.

Горитѣ включиха въ неизмѣрно ехо своята горесть по загубения си синъ. Сълзитѣ на скрѣбящата македонка станаха по-тежки отъ новата болка, която прониза нейното сърце, утрото се окървави, деньтъ стана тежъкъ и зноенъ. Около Али-Ботушъ и Ель-Тепе се разчорли тъмно-зеленото рухо на горитѣ, подигна се буря, която затъмни за дълги дни слънчевия блѣсъкъ. Надъ цѣла Македония падна трауръ.

Кой мислѣше, че въ днитѣ на героиченъ народенъ подемъ, когато златнитѣ криле на надеждата носѣха мислитѣ и усилията на Македония къмъ отворения прорѣзъ на свободата, ще се зароди и узрѣе престѫпната мисъль да се пресече стръмния пѫть на борцитѣ, за да се върне дѣлото назадъ? Трѣбваше безумието на една мракобѣсна воля да ржководи тоя пъкленъ заговоръ, за да се намѣрятъ нѣколко души слѣпци, плувнали въ блатото на собственитѣ си недъзи и прегрѣшения, които да пристѫпятъ къмъ неговото изпълнение.

Нашето освободително дѣло едва ли може да отдѣли фактъ въ кървавата си история, който по своята чудовищность да може да бѫде една аналогия на тоя отъ 31 августъ.

Ала още въ момента, когато се протѣгна кървавата лапа, която искаше да наруши смостойността на македонското освободително движение, тежъкъ мечъ я отсече, изкупвайки честьта на Македония съ загубата на най-доблестния и преданъ свой ратникъ — Тодоръ Александровъ.

Легендата, която се носѣше приживе около него, следъ неговата смърть нарастна още повече и всѣки, който произнася името му, чувствува силата на неговото обаянае и пулса на неговото сърце. Сълзитѣ, които се изплакаха за него не бѣха въ състояние да изразятъ голѣмата скрѣбь, която тегнѣше въ душата на народа, защото и сега още бѣловласи старци съ наивната вѣра на годинитѣ си, го мислятъ за живъ и чакатъ деньтъ, когато самъ той ще отвори вратитѣ къмъ свободата на Македония.

А македонската младежь, закърмена съ стихийния пламъкъ на неговия поривъ, не може нито за моментъ, въ стръмния пѫть на своята борба, да откѫсне отъ себе си неговия обаятеленъ образъ. Вѣрна на традициитѣ на борбата, тя ще съхрани въ себе си поуката отъ неговото дѣло, като неизмѣнимъ нравственъ капиталъ въ бѫдещитѣ си стѫпки за доизграждането на великата сграда на свободата. Тя не може да го измѣри, защото нѣма мѣрка, която да включи исполинския му ръстъ. И колкото повече годинитѣ го дѣлятъ отъ всички насъ, толкова повече ние го виждаме порастналъ, изправенъ на хоризонта на Македония, като неуморенъ стражъ да бди надъ тежката участь на своята родина.

Да пребѫде името му въ паметьта и дѣлата на всички сегашни и бѫдни македонски поколѣния!

Павелъ Каменградски

Разчитайки предимно на своитѣ сили — опитътъ ни е научилъ на това — главното условие за благополучния завършъкъ на великото освободително дѣло е солидарностьта на всички македонци, дето и да се намиратъ тѣ; на първо мѣсто солидарностьта на членоветѣ на всѣка народность и на второ — солидарностьта между всички етнически македонски групи.

Общитѣ страдания и общия идеалъ — цѣлостна, свободна и независима Македония, въ която всички народности ще иматъ еднакви задължения и права, — ни зоватъ къмъ по-малко словопрения и повече работа.

Т. Александровъ

ВОЖДЪТЪ

Вдигни дѣсницата си вѣрна
и страхъ презъ вихрената нощь
бѫди, че слънцето зачерни
съ кръвьта си падналия вождъ.

Защото може-би ще свиятъ
най-страшни бури върху насъ,
ала по-страшна буря ние
ще бѫдемъ въ жертвения часъ.

Той бди, съ духътъ си ни заклина
да бранимъ, бранници въ беди,
честьта на скрѣбната родина,
лѫча на роднитѣ звезди.

Съ възторгъ и вѣра ни кърмиха
надеждитѣ на цѣлъ народъ.
Да се стопимъ въ стихийни вихъръ,
сами стихия и възходъ!

Възрастналъ въ тъмнитѣ години,
за насъ той днесъ е боенъ зовъ,
звезда запалена, що мина
средъ бури, огънь и любовь.

Гаврошъ

Както въ миналото, така и сега, ВМРО искрено мисли, че за да се сруши сръбската хегемония и за да се освободятъ потиснатитѣ народи и отъ тамъ да се достигне до едно щастливо политическо и културно общежитие на независимитѣ и свободни народи, населяващи С. х. с. и Балканитѣ, сѫ абсолютно нужни координиранитѣ усилия на борящитѣ се за свобода и независимость народи, но безъ чуждо опекунство.

Тодоръ Александровъ

СТРАШНАТА ВЕСТЬ

Когато въ ранния есенень день прелетѣ, като черна птица, страшната вѣсть, нѣкакво смътно и тъпо чувство облада душитѣ ни.

Една замайваща тревога се залюлѣ и срѣдъ нея горѣше все пакъ една искра на надежда. Безумната надежда за нѣкакво чудо. Но чудочо не стана —

Истината никога не лъже.

И великиятъ смутъ, развѣлъ се още въ първия мигъ, тихо и неусетно, като отливъ, се оттегли.

Съзнанието се изясни и въ него заби дълбоко жестоката и страшна действителность:

Тодоръ бѣше загиналъ!

*
* *

Македония изгубваше, безвъзвратно, най-достойния си синъ . , . И затова въ първия моментъ тя не иска, тя не можеше да повѣрва.

Ударътъ бѣше толкова голѣмъ, щото скрѣбьта не можа да го посрещне направо. И затуй бѣ тоя смутъ и тая тревога . . .

Но тѣ отминаха и скоро дойде опомнянето.

Бѣ настѫпило тъмно и страшно затишие . . .

И тогава почуствувахме съкрушени, какво ни е постигнало.

Болѣзнена, неизразимо остра болка пропълзѣ и сви сърцата.

Строгитѣ линии на лицата се отпуснаха и въ очитѣ нахлу парливата влага на сълзитѣ.

И никой не можа да спре тѣхния буенъ и бистъръ потокъ, въ който Македония изплакваше своята скрѣбь. . .

Така мѫчително и тежко се роди, и така поройно и бурно се изрази, скрѣбьта по Тодора.

*
* *

Великата скрѣбь приижда винаги смѫтна и потискаща, и се разразява, следъ опомнянето, неудържимо, и стихиино, като буря.

Така бѣше скрѣбьта по Тодора и така се разрази тя.

*

Отминаха дни, месеци и години.

Борбата, която Тодоръ водѣше съ такъвъ замахъ, продължава.

Освободителното движение белѣжи пѫтя на своя възходъ.

Нашата скрѣбь по Тодора е жива! Но ведно съ нея жива е и вѣрата въ крайното тържество на завѣтната ни мечта!

Тодоръ отмина въ вѣчностьта . . .

Прѣдъ свѣтлата му паметь — дълбокъ и благоговѣенъ поклонъ!

А прѣдъ борческия и вселюбящъ неговъ духъ нека дадемъ тържествена клетва, че нашата данъ къмъ Македония ще се изразява само съ дѣла и жертви!

Казаното отъ неговия близъкъ боенъ другарь и ученикъ Иванъ Михайловъ не требва да се забравя никога:

„Тодоръ преценяваше хората не по думитѣ имъ, не даже и по ума имъ само, а чрезъ провѣрка на дѣло".

Тѣзи думи криятъ една програма. Това е едно върховно повеление, което, по отношение борбата на Македония, е една наложителна необходимость.

Живоборецъ

Почерпило поука отъ историята изобщо и отъ миналото на бълг. племе, че партизанства, взаимни ежби и междуособици сѫ докарвали подпадане подъ чуждо робство на много народи — пъкъ и на България и Македония — македонцитѣ се стремятъ да не се дѣлятъ на разни партии, а да се групиратъ всички около ВМРО, та сплотени въ едно, да насочатъ сички воли, сички усилия за извоюване независимостьта на Македония.

На закани отъ враговетѣ на македонската свобода, на самохвалства отъ неспокойни съвести, на клюки и интриги отъ разни страни, ВМРО ще отговаря съ мълчелива систематична работа, съ дѣла, съ аргументи . . . разбираеми отъ цѣлъ свѣтъ.

*

ВМРО опредѣля своето отношение къмъ правителства и други политически фактори напълно самостоятелно, съ огледъ изключително на интереситѣ на освободителното движение, освободена отъ каквато и да е зависимость. Тя не е позволявала и не ще позволи никому, противъ нейната воля да опредѣля пѫтищата, по които ще върви, избора на нейнитѣ съюзници, както и избора на нейнитѣ водачи.

Т. Александровъ

ЖИВЪ Е ТОДОРЪ

На 31 августъ т. г. се скючва и третата година отъ деня, когато надъ насъ премина тревожната весть за трагичната кончина на Тодора.

Убиха го. Духътъ на Юда се всели въ сърдцата на нѣколко изчадия, подкупи съвестьта имъ за тридесеть сребърника и въоржжи ржката имъ съ достатъчно предателска дързость, за да извършатъ неизмѣримото престжпление.

На 31 августъ 1924 г. измѣната стори това, което многогодишнитѣ упорити усилия на врага не можаха да постигнатъ.

Въ дни, когато Тодоръ, окржженъ отъ любовьта на цѣлия народъ, съ апостолска ревность свещенодействуваше предъ храма на Родината, единъ куршумъ, запратенъ отъ ржката на хора съ затжпена съвесть и изострена склонность къмъ падение и прегрешения, извърши своето мерзско дѣло. Куршумътъ отъ 31 августъ тури край на борческия устремъ на едно сърдце, което горѣше съ нашето страдание, пламтѣше съ нашия възторгъ и признаваше само една власть надъ себе си — дългътъ къмъ Родината и народа.

Безкрайна бѣше вѣрата му въ *другитѣ дни*, които трѣбва да дойдатъ и за родната земя, следъ траурнитѣ нощи и робското бреме, подъ което изнемогва сега.

А неговата вѣра, стана и наша вѣра. Той, съ личенъ примѣръ и съкровена жертва, я всели въ душитѣ ни и ни вдъхнови за смѣла и открита борба срещу тиранитѣ на народа ни.

Три години вече той не е между иасъ. Ала народътъ все още не иска да вѣрва, че Той не е вече между живитѣ и чака съ отворени очи да се върне срѣдъ него вдъхновениятъ алостолъ на свободата му.

Овчаритѣ по планинитѣ, селянитѣ по полето все още недоумѣватъ защо „Старио“ не минава съ другаритѣ си край тѣхнитѣ колиби, или не спира въ тѣхното село, както прѣди.

Кървавата весть, която зефиртъ на балкана разнесе преди три години подъ скрѣбното наше небе, стигна до насъ като легенда отъ минало врѣме за смъртьта на бореца, носена отъ уста на уста и понеже избраната жертва бѣше много голѣма, народътъ я посрещна съ недовѣрие, не иска да ѝ повѣрва.

Обаче горчивата истина е тази — Македония изгуби най-авторитетното си име и достоенъ вождъ, а ние, най-младитѣ синове, своя безсмъртенъ учитель.

Ще минатъ години край насъ въ нови борби, презъ нови бѣди. Но неговата вдъхновена проповедь, която ни подготвяше за бунтъ срещу насилието и укрѣпваше дѣсницата ни за мечь срещу меча на срамната и жестока тирания, ние нѣма да я чуемъ вече.

Никога нѣма да се изправи предъ нашитѣ очи неговата горда осанка на призванъ водачь, роденъ борецъ, еднакво готовъ да бжде войникъ и генералъ. И нашата скрѣбь е голѣма поради туй.

Ала скрѣбьта ни не е отчаяние, защото учителя ни остави име и дѣло, които кръвьта отъ 31 августъ 1924 г. окржжи съ ореола на безсмъртието и превърна въ свещенъ заветъ за цѣлъ народъ.

Така, които вдигнаха ржка срещу Тодора съ демоничното намѣрение да убиятъ чрезъ него голѣмото ни освободително дѣло, лишиха Македония отъ неговия проницателенъ умъ и борческа дѣсница, но и жестоко се самоубиха. Защото куршумътъ, който прониза откритото му чело, само нѣколко дни по-късно, се отплесна върху главитѣ на убийцитѣ и сразн измѣната съ всичкиятъ гнѣвъ на страшно наболѣлата народна душа. Срещу усилията на врага да погуби нашето дѣло, народътъ изправи свещеното си право да живѣе, опренъ на своята жилава дѣсница и себеотрицанието на първитѣ си синове и побѣди.

Още единъ пжть Македония бѣше спасена.

Сега, въ часътъ на тригодишнината отъ деня на страшното престжпление, по-горда и по-самонадѣяна въ борбата отъ всѣки другъ пжть, цѣла Македония се навежда предъ далечния гробъ на бореца. А презъ кръста надъ него, ние виждаме въ развѣтото знаме на Родината, предавано отъ ржка на ржка, изгрѣва на чаканата свобода.

Да бждемъ горди, че сме бранници подъ това свещено знаме.

Убиха Тодоръ. Ала живъ е Тодоръ, защото ето и сега неговия духъ ни води презъ кръстни мжки къмъ свободата.

Живъ е Тодоръ...

Борославъ

За да осуетимъ тѣхнитѣ (сръбскитѣ) гъкмени замисли, трѣбва всички ние, поробенитѣ народи въ Македония, да се сплотимъ за задружна борба, да спремъ, презремъ и накажемъ всички измѣнници отъ нашитѣ сънародници, които сж се продали въ услуга на тиранитѣ и фанатично здраво, ржка за ржка, да се боримъ по всички начини, за да счупимъ веригитѣ на робството и да извоюваме свободата.

Т. Александровъ

КАКЪ УМИРАТЪ МАКЕДОНСКИТѢ ЮНАЦИ

Младото македонско поколѣние трѣбва да знае какъ умрѣ *Кирилъ Григоровъ*, за да се гордѣе съ подвига му и да се вдъхновява отъ неговото себеотрицание и героизъмъ,

На времето тукъ помѣстихме едно писмо отъ Щипъ, въ което се описваше застрелването на младия юнакъ. Отъ сжщото писмо възпроизвеждаме нѣколко откжслеци:

Щипъ съ нетърпение чакаше отговоръ отъ Бѣлградъ на изпратената за потвърждение присжда. Всички се надѣвахме, че Киро, като малолѣтенъ, ще бжде осжденъ само на затворъ, както повеляватъ и сръбскитъ закони. Но Каламатиевци били посилни и отъ законитѣ, та въ Бѣлградъ ги послушали и решили да убиятъ Киро.

Утвърждението на присждата се получило още на 29. т. м., но „удруженцитѣ“ упорито пръскаха слуха, че Киро ще бжде помилванъ. Отговорътъ на краля старателно се криеше до изпълнението на присждата. Но го знаеха не само родителитѣ на Кирчета, които правѣха приготовления въ кжщи да посрещатъ гости и поздравления, но дори и нѣкои отъ чиновницитѣ.

На 29 августъ привечерь извеждатъ Киро въ друга килия и му съобщаватъ, че е осжденъ на смъртъ и да се готви да умре.

Киро посрещналъ много спокойно съобщението нѣщо което и „Политика“ не можа да скрие.

— Добре, — билъ краткиятъ му отговоръ.

Само за едно съжалявалъ: че не му дали да прочете писмото, което годеницата му изпратила отъ България.

Презъ нощьта озлобенитѣ приятели на Каламатиева, заедно съ жената на Стоянъ Мишева, подпияни съ свирки и песни гуляха и се радваха подъ прозорцитѣ на Кирчовитѣ родители. Какъ ги не хвана грѣхъ, да се гаврятъ съ старитѣ имъ години!

Рано на другия день, още докато града спи, за да не ги види нѣкой, завеждатъ Кирчета съ камионъ отъ килията и го завеждатъ на лобното мѣсто, вънъ отъ града. Близо до казармитѣ му билъ изкопанъ гробътъ. Спиратъ камиона и, за да се наситятъ на неговитѣ мжки, спуска се жената Мишева, Каламатиевъ и тѣхнитѣ пияни приятели да свалятъ Кирчета. Но Кирчо ги отблъсналъ и, както билъ съ прангитѣ, скочилъ токмоножечки отъ камиона. Посочили му гроба и той твърдо се приближилъ и застаналъ предъ него.

Убийцитѣ искали да се понарадватъ на мжкитѣ му, та го запитали:

— Каешъ ли се Киро?

Твърдиятъ Киро съ презрение имъ отговорилъ:

— Защо да се кая? *Вие, по законъ, нѣмате право да ме стреляте, но, щомъ сте решили, ето азъ не съмъ разбойникъ, а македонски революционеръ и нека ми сж живи братята, тѣ ще отмъстятъ за мене.*

Сърбитѣ много се разгнѣвили на тѣзи думи на Кирчета и побързали да изпълнятъ присждата Когато отишли да му връзватъ очитѣ, за да не види насоченитѣ срещу него пушки, Киро решително се отказалъ:

— *Не давамъ да ми връзвате очитѣ.*

— Но така е по законъ; законътъ тъй иска, — му отговорили.

— Що отъ това, че законътъ искалъ, азъ не искамъ. Това е моето последно желание. *Не давамъ да ми връзвате очитѣ.*

И така съ отворени очи посрещналъ смъртьта, безстрашно гледайки дулата на насоченитѣ къмъ него пушки, които съ четири куршума го пронизали въ главата и въ юнашкото сърдце.

Последнитѣ му думи били:

— *Да живѣе Македония!*

Всичко това научихъ отъ единъ гражданинъ, който случайно забелязалъ автомобила и повикалъ нѣколко свои приятели, та отишли на мѣстото.

Така умрѣ, братя, нашъ Кирчо, като герой и безъ да му трепне окото предъ смъртьта и предъ готовия за него гробъ. Нека му е лека пръстьта, която го покрива — той даде достоенъ примѣръ и за връстници и за по-връстни отъ него, какъ сладко и мжжки се мре за Македония.

Градътъ изведнажъ научи за Кирчевата смъртъ и нажаленитѣ, които отидоха да утешаватъ Кирчевитѣ стари родители, бѣха толкова много, че Каламатиевъ и другаритѣ му се изплашиха и се скриха. Не можеха тоя день, да си погулятъ отъ радость, че го погубиха. Клетвитѣ народни ги смутиха и уплашиха. Да имъ е проклета душата и въ гроба миръ да не найдатъ!"

ВМРО е национална организация; включава въ себе си всички класи и съсловия, поради което невъзможно е да стане класова или партийна. Тя има своя опредѣлена цель и неможе да се заема съ голѣми задачи — да разрешава крупни свѣтовни проблеми.

Т. Александровъ

ОПАСНИ РУШИТЕЛИ

Работницитѣ за освобождението на Македония сж принудени да се борятъ не само съ палачитѣ на нашата страна и съ открититѣ врагове на освободителното дѣло. Тѣхниятъ дългъ ги поставя въ необходимостьта да отдѣлятъ внимание и сили, за да отбиватъ ударитѣ и на други едни врагове, презрени, жалки, но не по-малко опасни, защото сж скрити и защото действуватъ съ оржжието на моралната поквара и вжтрешно разложение. Такива сж родоотстжпницитѣ и предателитѣ, които се събиратъ около виенскитѣ издания „Македонско дѣло" и „Балканска федерация" и господаритѣ на които сж избрали столицата на Австрия за главна база на тѣхната мерзка дейность. Едни отъ тѣхъ сж се продали отъ алчность за пари. Други сж осждени отъ ВМРО за тежки престжпления и търсятъ да намѣрятъ убѣжище въ лагера на измѣната и предателството. Трети горятъ отъ безгранична и болезнена амбиция за голѣмство и като непритежаватъ добродетелитѣ, които единствени биха имъ открили пжтя къмъ духовното величие, опитватъ се да достигнатъ известность и шефство по херостратовски маниеръ.

Така събрани въ услуга на нечисти цели и снабдени въ изобилие съ чужди, вражески пари, всички тия жалки хора си прикачватъ етикети на борци и революционери, издаватъ брошури, позиви и вестници, за да заблуждаватъ чуждото общественo мнение и да развращаватъ или обезсърдчаватъ истинскитѣ и безкористни работници за свободата на Македония, да смущаватъ тѣхната съвесть и да охладяватъ тѣхния ентусиазмъ. И както е мръсна каузата, на която тѣ служатъ, така сж подли съ начинитѣ и методитѣ на тѣхното действие. Ще ги видите напримѣръ да пишатъ или говорятъ противъ сръбската и гръцка тирания само за да хвърлятъ прахъ въ очитѣ на наивнитѣ или неосведоменитѣ. И следъ като нахвърлятъ за прикритие нѣколко нападки отъ този родъ, ще напълнятъ многобройни страници съ хули, клевети и лъжи насочени изключително противъ Вжтрешната организация и противъ всички, които се борятъ за свободата на Македония. Тѣхната грижа не е да бичуватъ палачитѣ на Македония, а напротивъ — да имъ услужватъ по единъ скритенъ начинъ и да рушатъ дѣлото на македонскитѣ борци.

Предателитѣ разчитатъ на малодушието на едни, на довѣрчивостьта на други, на неосведомеността на трети. Тѣ системно пръскатъ обвинения и клевети, макаръ и често пжти да се изключватъ взаимно тѣзи обвинения и клевети, като съвършено противоречиви и несъвмѣстими. Ще ги чуете веднъжъ да винятъ Вжтрешната организация, че си служи съ революционни методи, че излагала така на рискове и страдания населението и т. н. А другъ пжть ще четете пакъ въ сжщитѣ тѣхни мизерни издания, че Вжтрешната организация била престанала да бжде революционна, че тя била абдикирала отъ борбата, че правѣла декларации за „хвърляне на пушкитѣ" и пр. Тѣ никога не се спиратъ да разгледатъ сериозно и добросъвестно тактиката и методитѣ на Вжтрешната организация, защото не това е, което ги интересува, а мислятъ само какъ подобре ще услужатъ на тия, които имъ плащатъ, и какъ по-сигурно ще навредятъ на македонското освободително дѣло.

Другъ типиченъ примеръ. Предателитѣ отъ виенскитѣ кабарета усърдно разпространяватъ баснята, че македонското движение било подъ опекунството на България, че македонскитѣ революционери били

слуги на българскитѣ правителства. А въ сѫщото време, — точно както правятъ и отъ Бѣлградъ — тѣ разправятъ, че господари на положението въ България били македонскитѣ революционери, че тѣ съставлявали истинското правителство на България и пр. и пр. Предателитѣ не се стрѣскатъ отъ противоречието, въ което изпадатъ, нито искатъ да знаятъ какво е отношението на В. М. Р. О. къмъ свободния български народъ, какво е къмъ българскитѣ партии и правителства, какви сѫ идейнитѣ основи и политическата програма на македонското движение. Всичко това за тѣхъ е безъ значение. Сѫществено е да клеймятъ, да клеветятъ, да обезсърдчаватъ и деморализиратъ.

Колкото и да е голѣмо и заслужено презрѣнието, което всички честни хора хранятъ къмъ измѣнницитѣ и предателитѣ, ние сме длъжни да спираме понѣкога вниманието си върху тѣхното демоническо дѣло и да демаскираме подлитѣ имъ похвати.

Г. Д-ски

Не чрезъ арести на македонски бѣжанци, прочее, България ще може да защити „върховнитѣ си държавни интереси“, въ моменти, когато сръбскитѣ империялисти биха се решили да предприематъ единъ походъ къмъ изтокъ, а съ средствата за самозащита въ разположение на нападнатия, у когото въ подобни случаи се явяватъ неподозирани духъ, мощь и сплотеность. Македонскитѣ революционери не се боятъ отъ смъртьта и тѣхното дѣло е неунищожимо, защото нѣма физическа сила, която би могла да се бори съ успѣхъ съ нравственитѣ сили на единъ народъ: тѣ сѫ непобѣдими.

Т. Александровъ

ГРАБЕЖЪ

„Ликвидацията“ на имотитѣ, оставени отъ бѣжанцитѣ отъ Македония подъ гръцко иго, става, ето година вече, по плановетѣ и смѣткитѣ на атинскитѣ лукавци: следъ като изгониха населението, да могатъ да заграбятъ имотитѣ му, като озаконятъ този грабежъ чрезъ разнитѣ комисии и подкомисии, създадени, за да приведатъ въ изпълнение чудовищната конвенция за „доброволно“ изселване.

Оценкитѣ, които даватъ тѣ, сѫ извикали голѣмо негодуване срѣдъ всички бѣжанци и срѣдъ цѣлата македонска емиграция въ България и Америка.

Тамъ вече се надига гласъ за отказъ отъ всѣкаква ликвидация, за да се отнеме поне възможностьта на грабителитѣ да подържатъ заблудата, че владѣятъ тѣзи имоти чрезъ нѣкакво придобито „право“.

За да се стигне до това положение — голи, обездомени, гладни и изтерзани физически и морално бѣжанци да се решатъ на подобна крайна стѫпка, когато, следъ изгонването имъ отъ родни огнища, едничката имъ, колкото и малка надежда — да се спасятъ отъ гибель, бѣше именно възможностьта да получатъ поне нѣщо срещу заграбенитѣ имоти — това значи, че е минала всѣка граница и на най-невъзможния цинизъмъ, на какъвто сѫ способни поробителитѣ на Македония.

Това насъ не ни очудва, защото знаемъ тѣхния манталитетъ, знаемъ на какво сѫ способни, когато се касае да нанесатъ ударъ на нашия народъ, за да го омаломощатъ въ борбата му за освобождение.

Не ни очудва сѫщо и поведението на нѣкои „неутрални“ чужденци, представители въ разнитѣ комисии и подкомисии, които участвуватъ въ това неокачествимо престѫпление и се стараятъ да го облекатъ съ авторитета на единъ международенъ институтъ, чиято задача е по-друга отъ тази — да санкционира престѫпления отъ този родъ.

Но много ни очудва и ни възмущава въ тази свръхскандална история поведението на българското правителство, което до днесъ не е счело за нуждно да мръдне и пръстъ даже, за да даде да се разбере и отъ Гърция и отъ О. Н., че българската държава държи за правата и интереситѣ на прогонената по най-варварски начинъ македонска българщина. Трѣбва ли да се заключи, особено следъ неокачествимия и дръзкъ опитъ на сѫщото правителство да подготви и „ликвидацията“ на българскитѣ народни имоти въ Македония подъ гръцко иго въ името на „добросъседството“, че преследвайки своята „реална“ политика, то е решило да я осѫществява за смѣтка на най-жизненитѣ интереси на македонската българщина?

Очудва ни и ни възмущава поведението и на представителитѣ на България въ Смѣсената комисия и въ подкомисиитѣ, защото ние не чухме нито единъ отъ тѣхъ да протестира противъ готвения грабежъ на бѣжанскитѣ имоти и да направи известенъ своя протестъ и мотивитѣ му на общественото мнение. Трѣбва ли да заключимъ отъ мълчанието имъ, че тѣ държатъ повече на своитѣ мѣста и служби, които поставятъ по-горе отъ интереситѣ на обруганата и изтерзана бѣжания?

Но срѣдъ тѣзи представители на българската държава има и македонци. Ние тѣхъ искаме да попитаме, какво направиха до днесъ, за да защитятъ морално поне правата на своитѣ съотечественици и сънародници и честа на своето поробено отечество?

Нищо. Или по-право тѣ направиха всичко съ престѫпното си мълчание, за да стигнатъ работитѣ до днешното състояние, което може да радва и да ползува само враговетѣ на отечеството ни.

Тѣхното поведение е неокачествимо, а тѣхната отговорность не се подава на преценка, защото тѣ поставиха своитѣ лични интереси по-горе отъ тѣзи на своитѣ поробени братя, въ дни когато Македония се бори на животъ и смъртъ и когато най-добритѣ нейни синове слагатъ и главитѣ си за нейната свобода.

Престѫпникъ е всѣки македонецъ, който за смѣтка на народното бѣдствие иска да прави кариера и да се подсигурява материално.

Такива престѫпници отговарятъ не само предъ историята и обществената съвесть, но и предъ сѫда на собствения си народъ!

К. Кръстниковъ